

ČESKÁ REPUBLIKA
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Josefa Fialy a Radovana Suchánka (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatelky **Anny Kalinové**, bytem Churnajevova 1030/6, Praha 12 – Modřany, zastoupené Mgr. Zuzanou Candigliota, advokátkou, sídlem Burešova 615/6, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2018 č. j. 30 Cdo 4881/2017-487, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 18. října 2016 č. j. 3 Co 85/2015-396 a rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. ledna 2015 č. j. 16 C 144/2009-340, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Praze a Krajského soudu v Hradci Králové**, jako účastníků řízení, a obchodní společnosti **Oblastní nemocnice Náchod, a. s.**, sídlem Purkyňova 446, Náchod, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností dle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhala zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, a to pro jejich rozpor s čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 1 a 2, čl. 31, čl. 32 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 5 Úmluvy o lidských právech a biomedicině.

2. Z obsahu ústavní stížnosti a napadených rozhodnutí se podává, že stěžovatelka se v řízení před obecnými soudy domáhala proti vedlejší účastnici omluvy a náhrady nemajetkové újmy v penězích v souvislosti s porodem jejího nezletilého syna, k němuž

došlo v prostorách vedlejší účastnice. Zásah do svých osobnostních práv stěžovatelka spatřovala v jednání zaměstnanců vedlejší účastnice, kteří nerespektovali její žádost, aby porod probíhal přirozenou cestou a bez nadbytečných lékařských zásahů. Bez jejího informovaného souhlasu měla být provedena epiziotomie (nástřih hráze), stěžovatelka byla nedostatečně poučena o dalších zákrocích zdravotníků a proti její vůli zdravotníci nenechali dotepat pupečník, dítě odnesli a neumožnili stěžovatelce ihned po porodu blízký kontakt s dítětem.

3. Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) napadeným rozsudkem žalobu stěžovatelky zamítl a určil, že stěžovatelka je povinna nahradit vedlejší účastnici náklady řízení ve výši 106 365 Kč [uvedený rozsudek je v pořadí již druhým rozhodnutím krajského soudu ve věci, neboť jeho první rozsudek ze dne 3. 7. 2012 č. j. 16 C 144/2009-202 byl rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) ze dne 1. 7. 2014 č. j. 3 Co 303/2012-277 zrušen pro nepřezkoumatelnost]. Krajský soud věc posoudil dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, platného do 31. 12. 2013, a rozhodl, že žalobě stěžovatelky nebylo možno vyhovět, neboť v posuzované věci nedošlo k nedovolenému či protiprávnímu zásahu do jejích osobnostních práv ve smyslu § 11 občanského zákoníku. Z provedeného dokazování naopak vyplynulo, že zaměstnanci vedlejší účastnice oprávněně dospěli k závěru o tísni plodu a o nutnosti porod pokud možno urychlit. Ze znaleckých posudků, jakož i z dalších důkazů bylo zřejmé, že veškeré zákroky, tj. i ty provedené bez informovaného souhlasu stěžovatelky byly v souladu s § 23 odst. 3 tehdy platného zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, neodkladně nezbytné k záchraně života nebo zdraví dítěte.

4. Vrchní soud k odvolání stěžovatelky rozsudek krajského soudu ve věci samé potvrdil, ve výroku o nákladech řízení ho za použití § 150 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, změnil tak, že stěžovatelce uložil povinnost nahradit vedlejší účastnici náklady řízení před krajským soudem jen ve výši 53 182,50 Kč a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

5. Dovolání stěžovatelky bylo napadeným usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2018 č. j. 30 Cdo 4881/2017-487 jako nepřijatelné odmítnuto.

II.

Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá celou řadu pochybení, kterých se měli dopustit v první řadě zaměstnanci vedlejší účastnice. Soudům pak vytýká, že základním právům stěžovatelky, jež byla postupem zdravotníků porušena, neposkytly potřebnou ochranu. Stěžovatelka uvádí, že přesto, že si přála přirozený porod bez nadbytečných zásahů, o čemž zdravotníky předem informovala, došlo v jeho průběhu k několika zákrokům (či alespoň k pokusům o ně), aniž by k nim stěžovatelka udělila informovaný souhlas. Nešlo přitom ani o zákroky nezbytné, neboť porod byl dle přesvědčení stěžovatelky fyziologický a dítě se narodilo zcela zdravé. V řízení před obecnými soudy stěžovatelka k prokázání svých tvrzení navrhovala provedení celé řady důkazů (doporučení Světové zdravotnické organizace, odborná vyjádření porodních asistentek, odborné články a studie z oboru porodnické psychologie a další), soudy se s nimi však bez bližšího odůvodnění náležitě nevypořádaly. Nekriticky naopak přejaly závěry obsažené ve vyhotoveném znaleckém posudku, jehož obsah stěžovatelka rovněž rozporuje, a přiklonily se „k ideologii medicínského způsobu vedení porodu“, aniž by posuzovaný případ hodnotily nezájatě a ve světle všech navržených důkazů. Další stěžovatelčina

námítka směřuje proti postupu Nejvyššího soudu, jenž dovolání stěžovatelky odmítl jako nepřípustné, aniž by se jeho obsahem blíže zabýval. Stěžovatelka konečně nesouhlasí ani se způsobem, jakým bylo rozhodnuto o nákladech řízení, neboť s ohledem na skutečnost, že vedlejší účastnice disponuje právním oddělením, její náklady na zastoupení advokátem nelze považovat za účelně vynaložené a po stěžovatelce požadovat jejich úhradu, případně by tato úhrada měla být razantně snížena.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

7. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas k tomu oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný, přičemž stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

IV.

Vyjádření k věci

8. Ústavní soud vyzval účastníky řízení a vedlejší účastnici k vyjádření k ústavní stížnosti.

9. Krajský soud ve svém vyjádření odmítl námítky stěžovatelky, že nebylo přihlédnuto k jí tvrzeným skutečnostem a označeným důkazům a odkázal na příslušné části odůvodnění napadeného rozsudku, v nichž pracuje se stěžovatelkou navrženými důkazy. Pokud z některých důkazů žádné skutkové závěry čerpány nebyly, je rovněž takový postup v napadeném rozhodnutí řádně zdůvodněn. Krajský soud zopakoval, že jeho úkolem v daném řízení bylo určit, zda stěžovatelce vznikly individuální nároky vůči vedlejší účastnici, nikoliv obecně hodnotit systém a postupy českého porodnictví, o což stěžovatelka ve své podstatě žádala.

10. Ve vyjádření vrchního soudu předseda senátu předně sdělil, že agenda ochrany osobnosti je v současnosti již rozhodována senátem v jiném složení, než v jakém daný senát rozhodoval ve věci stěžovatelky. Plně proto odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku vrchního soudu, který se s odvolacími námítkami stěžovatelky, jež jsou nyní znovu předneseny Ústavnímu soudu k opětovnému přezkoumání, dostatečně vypořádal. Dále rekapituloval průběh řízení do okamžiku vydání svého napadeného rozhodnutí a navrhl, aby byla ústavní stížnost stěžovatelky odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

11. Nejvyšší soud k posouzení dovolacích námitek stěžovatelky odkázal na odůvodnění napadeného usnesení a zopakoval, že otázky, jež mu stěžovatelka předložila, nemohly založit přípustnost dovolání, neboť nesměřovaly proti právnímu posouzení věci vrchním soudem, když byly toliko nesouhlasem s tímto posouzením nebo se týkaly způsobu hodnocení důkazů nižšími soudy. Stěžovatelčina námítka ohledně náhrady nákladů řízení vedlejší účastnice pak byla dostatečně vypořádána již vrchním soudem. Napadeným usnesením Nejvyššího soudu proto nebylo nepřípustně zasaženo do ústavně zaručených práv stěžovatelky.

12. Vedlejší účastnice se k ústavní stížnosti ve stanovené lhůtě nevyjádřila.

13. Vyjádření účastníků řízení Ústavní soud stěžovatelce nezasílal, neboť nevnáší do posuzovaného případu nové skutečnosti nebo právní úvahy, které by byly stěžovatelce – vzhledem k obsahu jejího návrhu a obsahu napadených rozhodnutí – neznámé.

V.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud si pro posouzení, zda došlo k tvrzenému porušení stěžovatelčiných ústavně zaručených práv, které by bylo důvodem pro vyhovění ústavní stížnosti, vyžádal od krajského soudu spis sp. zn. 16 C 144/2009. Po jeho prostudování a po uvážení vnesených námitek dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

15. Ústavní soud předesílá, že není oprávněn zasahovat do rozhodovací pravomoci soudů, neboť není vrcholným článkem jejich soustavy, ale zvláštním soudním orgánem ochrany ústavnosti (srov. čl. 83, čl. 90 až čl. 92 Ústavy). Nepřísluší mu výkon prezkumného dohledu nad činností těchto soudů v rovině běžných zákonů. Ústavní soud zároveň zdůrazňuje zásadu minimalizace svých zásahů a zásadu sebeomezení při využívání svých kasačních pravomocí. Kasační zásah Ústavního soudu vůči rozhodnutím obecných soudů z podnětu individuální ústavní stížnosti připadá v úvahu jen tehdy, když napadeným rozhodnutím skutečně došlo k porušení subjektivních základních práv a svobod stěžovatele. K takovému závěru však Ústavní soud v posuzované věci nedospěl.

16. Úvodem je nutno odmítnout stěžovatelčin výchozí argument, na němž po celou dobu řízení staví své další námitky, a to že šlo o fyziologický porod bez komplikací, a že zde proto nebyly dány žádné důvody opodstatňující nezbytnost provedení lékařských zákroků, s nimiž stěžovatelka nesouhlasila. Uvedená tvrzení, z nichž stěžovatelka dovozuje nepřiměřenost postupu zaměstnanců vedlejší účastnice, však neodpovídají skutkovému stavu, jak byl obecnými soudy zjištěn. Z napadených rozhodnutí se naopak podává, že porod stěžovatelky za fyziologický nebylo možno označit a z malého množství informací, jež měl zdravotnický personál v dané době k dispozici (neboť stěžovatelka odmítla provedení části vyšetření), bylo naopak nutno učinit závěr o tísní plodu a tomu následně přizpůsobit další postup k urychlení porodu, jenž je podrobně popsán v odůvodnění napadených rozhodnutí, na která Ústavní soud odkazuje.

17. Namítá-li zároveň stěžovatelka, že právě shrnutý skutkový stav, z něhož soudy vycházely, nebyl zjištěn správně, neboť jimi přijaté závěry byly založeny na neobjektivních a chybných znaleckých posudcích, aniž by byly zároveň zohledněny důkazy, jejichž provedení navrhovala stěžovatelka, je třeba poukázat na to, že Ústavnímu soudu nepřísluší přehodnocování provedených důkazů, resp. posuzování skutkového stavu jako správně zjištěného, není-li ve věci shledán extrémní nesoulad, jenž by zakládal porušení ústavně zaručeného práva na soudní ochranu. O takový případ však v posuzované věci nejde.

18. Krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí ke znaleckým posudkům konstatoval, že jejich závěry považuje za jasné a objektivní. Neztotožnil se naopak s výhradami stěžovatelky a doplnil, že v řízení nebyl předložen žádný důkaz, jenž by obsah znaleckých posudků zpochybnil. S tímto názorem se následně ztotožnil i vrchní soud. K námitkám stěžovatelky soudy do svého hodnocení zahrnuly též posouzení nestrannosti znaleckého ústavu i odbornosti zpracovatelů posudku (viz str. 9 rozsudku krajského soudu a str. 7

rozsudku vrchního soudu). S názorem stěžovatelky, že soudy, jež ve věci rozhodovaly, závěry znaleckých posudků přejaly zcela nekriticky, tak Ústavní soud nesouhlasí.

19. Opodstatněnými pak nejsou ani tvrzení, že obecné soudy nepřihlédly ke stěžovatelkou navrženým důkazům a bez náležitého zdůvodnění je opomenuly. Ústavní soud naopak zjistil, že krajský soud se v odůvodnění svého rozhodnutí důkazními návrhy stěžovatelky zabýval a dostatečným způsobem se s nimi vypořádal, když ke každému z nich uvedl, jaké konkrétní skutečnosti z něj zjistil, případně z jakého důvodu se s ním neztotožnil či proč jeho provedení pokládal za nadbytečné (viz str. 7 rozsudku krajského soudu). Zjištěný skutkový stav považoval po jeho přezkoumání za správný i vrchní soud. Argumentace stěžovatelky představuje v tomto ohledu pouze nesouhlas se způsobem, jakým soudy hodnotily jednotlivé důkazy, což však pro vyslovení závěru o důvodnosti ústavní stížnosti nepostačuje.

20. K četným odkazům na doporučení a publikace zejména Světové zdravotnické organizace, jimiž stěžovatelka svou argumentaci v ústavní stížnosti prokládá a na jejichž základě se snaží ilustrovat nesprávnost postupu zdravotníků v průběhu porodu, Ústavní soud zdůrazňuje (jak ostatně naznačil již krajský soud), že úkolem soudů v nynější věci bylo posoudit podmínky odpovědnosti vedlejší účastnice za případné porušení osobnostních práv stěžovatelky v konkrétním případě, nikoliv v obecné rovině hodnotit vhodnost nastavených standardů a postupů v českém zdravotnictví. Stěžovatelkou předložená doporučení a další publikace mají jistě svou důležitost zejména v odborné či politické diskuzi; v nynějším řízení o ústavní stížnosti, jež má svůj původ v konkrétním soudním sporu, však pro uplatnění takové argumentace není vhodné místo.

21. Co se týče samotných zákroků zdravotníků, resp. způsobu, jakým se s otázkou jejich přiměřenosti vypořádaly obecné soudy, stěžovatelka s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2015 sp. zn. I. ÚS 1565/14 (N 51/76 SbNU 691) uvádí, že každý zásah do tělesné integrity má být podroben testu proporcionality. Z její následné argumentace pak vyplývá, že kdyby byl tento test proveden, bylo by nutno učinit závěr o nepřijatelnosti provedených zásahů.

22. Ústavní soud má nicméně na rozdíl od stěžovatelky za to, že přinejmenším krajský soud test proporcionality provedl, byť jej tak výslovně nenazval. Zcela zřetelně v odůvodnění napadeného rozsudku vymezil podmínky, při jejichž splnění považuje zásah do stěžovatelčiných osobnostních práv dle § 11 občanského zákoníku za přípustný a tyto podmínky následně ve svých úvahách při snaze o nalezení spravedlivého vyvážení dotčených ústavních hodnot [tedy zájmu stěžovatelky na ochraně její tělesné integrity a zájmu (nenarozeného) dítěte na životě a zdraví] zohlednil. Ačkoliv odůvodnění napadeného rozhodnutí neobsahuje provedení testu proporcionality v jeho běžné „tříkrokové“ podobě, lze z něj seznat, že krajský soud všechny aspekty tohoto testu fakticky posoudil a důsledně se zabýval zejména poměřováním v kolizi stojících zájmů.

23. Ústavní soud již jen rekapituluje, že obecné soudy pečlivě hodnotily povahu a přiměřenost zákroků, jež byly provedeny bez souhlasu stěžovatelky, přičemž uzavřely, že šlo o svou povahou běžné (standardní) úkony, jež směřovaly k urychlení porodu (v případě přestřížení pupeční šňůry, jež byla ovinuta kolem krku novorozence, pak k jeho nezbytnému vyšetření pediatrem ihned po porodu). Současně konstatovaly, že provedení těchto úkonů bylo v dané situaci neodkladně nezbytné k záchraně zdraví novorozence, neboť z informací, jež měli zdravotníci k dispozici, vyplývalo důvodné

podezření na dušení dítěte v průběhu porodu. Rozhodl-li proto lékař o provedení některých úkonů bez souhlasu stěžovatelky, učinil tak v souladu § 23 odst. 3 zákona o péči o zdraví lidu. Od úkonů, jež nebyly svou povahou akutní, pak bylo přistoupeno buď až po udělení stěžovatelčina souhlasu (dirupce vaku blan), případně od nich bylo upuštěno (tahání za pupečník pro urychlení porodu placenty). K popsanému posouzení soudů Ústavní soud nemá výhrad a doplňuje, že provádí-li sama stěžovatelka ve své ústavní stížnosti test proporcionality a dospívá-li k výsledku o nesprávnosti postupu zdravotníků, jde ve skutečnosti o pouhé zpochybnění věcné správnosti napadených rozhodnutí, což důvodnost ústavní stížnosti nezakládá.

24. Stěžovatelka brojí rovněž proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, jímž bylo odmítnuto její dovolání jako nepřipustné. Zde však Ústavní soud opakuje, že přezkum dovolání z hlediska jeho přípustnosti přísluší výlučně Nejvyššímu soudu, přičemž ústavněprávní přezkum se zaměřuje toliko na případná pochybení, která by nebyla ústavněprávně tolerovatelná (viz kupř. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2019 sp. zn. III. ÚS 344/19, veřejně dostupné v databázi NALUS na <http://nalus.usoud.cz>); takové vady však v napadeném usnesení Nejvyššího soudu shledány nebyly. Namítá-li stěžovatelka, že se Nejvyšší soud nevypořádal s obsahem jejího dovolání, ač tak měl učinit, Ústavní soud uvádí, že napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu není rozhodnutím ve věci samé, ale rozhodnutím o přípustnosti dovolání z hlediska naplnění podmínek stanovených v § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Nejvyšší soud přitom důvody rozhodnutí o nepřipustnosti dovolání srozumitelným způsobem vyložil, přičemž konstatoval, že vrchním soudem řešené právní otázky byly posouzeny v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu.

25. Odmítnout je nutno konečně i poslední námitku stěžovatelky, již rozporuje účelnost nákladů vedlejší účastnice vynaložených na zastoupení advokátem. Ústavní soud zde pro stručnost plně odkazuje na str. 5 odůvodnění napadeného usnesení Nejvyššího soudu, v němž je tato námitka v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu podrobně vypořádána (srov. také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014 sp. zn. 25 Cdo 3570/2013 či ze dne 24. 8. 2016 sp. zn. 25 Cdo 1669/2016, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 14. 11. 2016 sp. zn. I. ÚS 3760/16 jako zjevně neopodstatněná). Namítá-li stěžovatelka zároveň, že výše náhrady nákladů řízení měla být přinejmenším s ohledem na okolnosti věci snížena, Ústavní soud připomíná, že nepříznivé majetkové poměry stěžovatelky zohlednil při svém rozhodování již vrchní soud, jenž v souladu s § 150 občanského soudního řádu výjimečně vedlejší účastníci náhradu nákladů řízení před krajským soudem zčásti (50 %) nepřiznal.

26. Jelikož Ústavní soud nehledal, že by napadenými rozhodnutími došlo k porušení shora uvedených základních práv stěžovatelky, ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítl podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 10. března 2020

Jiří Zemánek v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
E. Kameníková